

HRVATSKI glasnik

Godina XVII, broj 47

22. studenoga 2007.

cijena 100 Ft

**Crkva Sv. Mirka u Kisegu obnovljena
je naporima kiseške hrvatske zajednice**

Foto: Tímea Horvat

Komentar

Schengenska sloboda

Ne luči nas vrimenski ni miseddan da na vridnost stupi schengenski red. Ovu beskrajnu slobodu prez kontrole mnogi bi hteli još doživiti, a još većimi ne bi se bili ni ufali u tom da će se jednoč i zgodati. Kad su oktobra 1989. ljeta spektakularno začeli raspraviti, rušiti Željeznu zavjesu, smo prvi put konkretno zadahnuli zapadni vjetar. Većkrat smo se našli sa susjedi ki zapravo nisu ni Hrvati, a i pinkovačka partnerska karavana je guščekrat zašla k nam, ili u druge dile Gradišća. Ljeto 1991. je nam darovalo granični prijelaz na kraju Petrovoga Sela, ali nek od šesti ujutro do 22 uri po noći. Bilo na ovoj, bilo na drugoj strani hatara, svenek smo morali u pameti držati da ne zakasnimo vrime zatvaranja rampe. Jedino ti prijelazi su nas još malo simbolično silili na takozvanu kontrolu. Sve će to postati povijest od 21. decembra. Pametim još ne tako zdavni skandal kad nisu mogli naši poljodjelci izvesti u Austriju s traktori, kolami na svoje zemlje, ali kad nisu smili odnud donesti drvi, kad ti mašini nisu mogli prik hatara. Još smo morali ljeta dugo dovoljno kilometarova i vrime potrošiti na putovanje okolo-naokolo ako smo odnud kanili zajti u Hrvatske Šice, Gornji Četar, Nardu. Sad će se sve to ići čuda već jednostavnije, nećemo već prahati slijediti propise, ni najpr postavljene pute ako se ganemo u susjednu Eberavu, u Goricu, Šerešlak na ti puti ki su bili sudjeni na neposjećenost. Za ftralj ure smo u Pornovi prik luga, a na prošeciju u Kartež takaj nećemo prahati okolo projti prik Eberave, i pišačiti duplo već do karteške crikve, nek hajda ravno prik Pinke na mostu. Mnogi Petrovišćani, Nardarci, Plajgorci, Židanci, Šičani, Četarci nisu ni u najlipši sanja imali to da će se jednom sudbina tako obrnuti da će se prez kaštigov, zapovidi moći šetati gori-doli, tolikokrat po volji koliko nek kanu, prik, u Esterajsko. Mnogi od naših Hrvatova nisu jur doživili da još jednoč pogledaju milu Goricu, zemlje i luge, koji su ostali onde, zaprti, minirani i izolirani od pravih vlasnikov. A nisu nek zemlje ostali prik, nek i ljudi, poznaniki, rodjaki, koji su se na danas otudjili, a ne bi se mogli ni sporazumiti, u manjkanju zajedničkoga jezika. Jedni su ga zabili, a drugi nisu si ga ni naučili. Koliko kvara je nam, Gradišćanskim Hrvatima, ta prisilna odaljenost nanosila u svakom pogledu, sad bi se nek na tom mogli študirati. Kako su rekli u ljeti braća Čemci i Nardarci pri otkrivanju spomen-kamena na malonardarskom brižuljku, „odsad će nam laglje biti da se većkrat vidimo, a ufajmo se da granice i u naši srci se srušu“. Ovoljetošnji Božić će nam pod kriskindl staviti nepodmitljivi trenutak slobode, nad nami je da si diboko zdahnemo iz nje, i temeljito uživamo, živimo dalje u njoj. Sve donidob doklje nas znova ne stisnu u kakov novoizmišljeni rezervat!

-Tiho-

„Glasnikov tjedan“

U tjednu koji je iza nas pribivala sam mnogim hrvatskim priredbama te posjetila mnoge naše krajeve i naselja. Od književnih tribina i predstavljanja biblioteka i izdanja do pjesničkih susreta s našim književnicima, posvećenja crkve koju su svojim prinosima i pomoći države obnovili Hrvati, do Glasnikova susreta s čitateljima u jednome hrvatskom naselju prema slovačko-austrijskoj granici i sudjelovanju kulturnom programu gdje sam se osvjedočila o načinima njegovanja hrvatskoga glazbenog i narodnog blaga i gradišćanskih Hrvata u Mađarskoj i u Slovačkoj, u Čunovu. I previše je to dojmova u samo nekoliko dana da biste se razbistrili. Raznolikost položaja Hrvata od sela do sela, od grada do grada više je nego očita; upravo na terenu se možemo osvjedočiti o tome. Gotovo je nemoguće povući isti nazivnik potreba za rješavanje problema i za ostvarivanje ciljeva. Ali jedan je zasigurno isti, davanje prestiža hrvatskome jeziku i komunikaciji na njemu, svim njegovim izražajnim dimenzijama, u svim prilikama i na svim razinama. To je ono što nam očito nedostaje, što još uvijek nismo uspjeli riješiti. Jer kako se može dogoditi da na svetoj misi biskup, posvećujući crkvu čiju su obnovu potakli i na neki način proveli upravo hrvatski vjernici, naravno s drugima, nijednom riječju u svojoj propovijedi ne naglasi upravo tu činjenicu. Doduše, županijski list će napisati kako je biskup pohvalio Hrvate, ali ja to doista u njegovoj propovijedi nisam čula, ili je možda to rečeno tek nekolicini

aktivista, predsjednicima, a ne s oltara.

Da se volimo okupljati, jasno nam je, ali oko čega. U prvom redu oko kola i u kolu. Nitko se ne zapituje zna li primaš progovoriti na hrvatskom jeziku. Tako će naša djeca otpjevati pjesmu, i proglasit će se pobjednik, ali što je ono hrvatsko iza toga, pitanje je na koje ni sami ne znamo, ali tražimo odgovore. Proputovati tisuću

kilometara i sresti se tek s nekolicinom čitatelja, nije nimalo poticajno. Ali je više nego poučno i pokazuje svu stvarnost glede znanja i poznavanja jezika i njegove svakodnevne upotrebe. Bez toga da si sami postavljamo zadatke, teško da ćemo napredovati. A tek stvarati kolektivno pamćenje bez kojeg nas neće biti sutra. I tko je onaj koji to pamćenje treba izgrađivati? Škola, a u njoj nastavnik hrvatskoga jezika, politika, civilna sfera, folklorno društvo, pojedinac. Gdje su naši kulturolozi lake ruke? Djelujemo bez sagledavanja cjeline i stvaranja kolektivnog pamćenja. Čemu se čuditi što nas ne čitaju. Ne razumiju kodove koji se izgrađuju već više od 60 godina. Očito je da su kodovi bili pogrešni, ljudi zaboravljeni i ostavljeni sami sebi dok je manjinska politika iz godine u godinu bilježila statističke uspjehe. Danas smo svjedoci s lica mjesta, na terenu, bar što se tiče pisanog teksta, jezika i izgrađivanja identiteta kroz jezik. Ako nešto hitno ne poduzmemo, ostat ćemo tek plešuća manjina.

Branka Pavić-Blažetin

Svetoj misi u crkvi Sv. Mirka na zočili su i kancelar ministar Péter Kiss i predsjednik HDS-a Mišo Hepp

Aktualno

Kako dalje?

Na poticaj predsjednika Saveza Hrvata u Mađarskoj Jose Ostrogonca, u Budimpešti, u sjedištu HDS-a 30. listopada održan je sastanak predstavnika narodnosnih saveza, krovnih manjinskih civilnih udruga. Na sastanak su pozvani predstavnici šest manjina, takozvane povijesne manjine: Slovaci, koji se nisu odazvali sastanku, Slovence je predstavljao predsjednik Saveza Slovenaca Jože Hirnök, Nijemce, odnosno udruhu Landesrat Ferenc Heinrich, Rumunje i njihov Savez gđa Fretyán, Srbe Andrija Rockov, predsjednik Srpskoga saveza, a uz predsjednika Saveza Hrvata bili su nazočni predsjednica Društva Gradišćanskih Hrvata u Ugarskoj Marija Pilšić, predsjednik Društva Hrvatov kre Mure Ladislav Penzeš, predsjednica Budimpeštanskog ogranka Saveza Hrvata Jelica Pašić-Drajkó, predsjednik Zemaljskog odbora Saveza Hrvata Martin Išpanović, predsjednik Nadzornog odbora Mijo Štandovar, a dijelu sastanka nazočio je i predsjednik Skupštine HDS-a, ujedno i predsjednik Baranjskog ogranka SHM-a Mišo Hepp. Pokušao se dati odgovor na pitanje: Kako dalje s krovnim civilnim manjinskim udrugama i kakvu bi ulogu one trebale imati i imaju, imale su, i imat će u životu manjinskih zajednica. Sve to u nadi zauzimanja stavova i izradi zajedničke platforme kojom bi se nastupalo prema nadležnima radi jačanja uloge civilne manjinske sfere u društvenom i političkom životu manjina te mađarske Vlade i države.

Sve se manje čuje i sve se manje pita za mišljenje civilne sfere u životu manjina i pri donošenju važnih zakonskih akata koji određuju njihovu sudbinu. Država, Vlada, komunicira s manjinskim samoupravnim tijelima od kojih su neki daleko od poznavanja stvarnoga stanja manjina ili žmire na to. Sve je češća pojava i sve je očitije kako se samoupravljanje istrošilo i od samih svojih početaka zapravo postalo aparat kroz koji se ostvaruju uski interesi i provodi politička volja državnih organa i tijela koji ih sazivaju po potrebi političkoga trenutka. Od samih početaka, i danas, na snazi je očiti etnobiznis. Samouprave su reprezentativna

tijela u kojima i preko kojih se usredotočuju i raspodjeljuju državna sredstva za manjinsku zajednicu, tako i za djelovanje civilne sfere te se time kontrolira i provodi neposredni pritisak na nju. Najveći je apsurd što zakonodavac samoupravama nije dao konkretne zadatke, nego ih one same sebi određuju. Samouprave, bar u životu nekih manjina, kako se čulo na sjednici od Andrije Rockova, kontraselektivne su jer izvan njih ostaju oni koji zapravo svojim društvenim radom pokreću život manjina, a društveni rad temelj je opstanka manjina. Postoje veliki konflikti između nekih državnih manjinskih samouprava i Saveza, primjerice kod Rumunja, dok neki drugi usklađeno i zajedno djeluju (Hrvati, Nijemci) te se i preklapaju osobe koje upravljaju «jednima i drugima». Zadovoljni su svojim položajem Slovenci jer njihova krovna civilna udruga od matične domovine Slovenije dobiva znatno veća sredstva negoli njihova državna samouprava od mađarske Vlade i države. Zaključeno je kako je danas više nego ikada nužna jaka i organizirana civilna sfera i jake civilne organizacije. One se danas mogu natjecati za skromna sredstva djelovanja koja su iz godine u godinu sve manja. Ovdje se misli na manjinske krovne civilne udruge. Istaknuta je potreba stvaranja u javnosti slike o potrebi jačanja političke uloge civilne sfere. Civile treba uključiti u pregovore s Vladinim organima, uključiti ih u rad odbora, djelatnost manjinskoga Kuratorija te izraditi zajedničku platformu svih manjina i njihovih civilnih udruga. Treba odrediti ciljeve i zacrtati sliku budućega rada i prioriteta, dugoročnu i kratkoročnu. Dogovoreno je da se sljedeći sastanak održi u Monoštru (Szentgotthárd) gdje će domaćin biti Jože Hirnök, te da se pristupi utemeljenju državne civilne udruge u koju će ući krovne civilne udruge šest manjina. U Monošter se ide s prijedlozima za jačanje manjinske civilne sfere i njezino uvažavanje kao partnera pri svim razgovorima u svezi s manjinskim bitkom, a sudionici sastanka se nadaju da će u svojim nastojanjima naići na punu potporu državnih samouprava i političkih tijela danih manjina.

Branka Pavić-Blažetin

Okvirni sporazum

Manjine u programima i projektima „Pečuh – europska prijestolnica kulture”

Dana 13. studenoga Menadžment za projekte „Pečuh – europska prijestolnica kulture 2010. godine” s manjinskim samoupravama grada Pečuha potpisao je okvirni sporazum o suradnji. Svečanom činu potpisivanja pribivao je i pečuški gradonačelnik Péter Tasnádi. Grad bez granica dio je projekata u sklopu programa „Pečuh – europska prijestolnica kulture” čiji je sastavni element i šarolikost te bogatstvo kultura više nacionalnih manjina koje obitavaju u gradu, od kojih su neke ostavile neizbrisive tragove u svojoj dugoj prošlosti na vizuri grada, među njima Hrvati koji su, po povijesnim spisima, početkom 20. stoljeća činili domalo trećinu stanovništva grada. Potpisivanjem Okvirnoga sporazuma o suradnji otvaraju se mogućnosti ukazivanja i prikazivanja upravo tih kulturnih i povijesnih vrijednosti. Koliko će to biti iskorišteno? Predsjednik pečuške Hrvatske samouprave Ivica Đurok u izjavi za javnost naglašava kako Hrvati u gradu i nisu preza-dovoljni dosadašnjim pristupom nadležnih u tijeku njihova uključivanja i uvažavanja prijedloga u ostvarenju projekata vezanih uz programe „Pečuh – europska prijestolnica kulture”. Jer oni (i Hrvati) poveznica su suradnje prema Balkanu, u prvom redu prema Hrvatskoj, prijateljskim gradovima Osijeku, Puli i Zagrebu, a ne u posljednjem redu prema prostoru sjeverne Bosne pa i Hercegovine.

Okvirni sporazum Menadžment za projekte smatra važnim kao i ulogu manjina u ostvarivanju projekata koji prelaze državne i regionalne granice i povezuju matične zemlje danih pečuških manjina u ostvarivanju njihova sudjelovanja u projektima i programima „Pečuh – europska prijestolnica kulture”. Stoga Menadžment za projekte upravo manjinske zajednice u gradu drži istaknutim partnerom u ostvarivanju projekata i programa vezanih za naslov „Pečuh – europska prijestolnica kulture 2010”.

bpb

LUKOVIŠĆE – U organizaciji tamošnje Hrvatske samouprave, 24. studenoga u lukoviškom domu kulture priređuje se proslava Dana umirovljenika. Program počinje misom u mjesnoj crkvi koju će služiti velečasni Franjo Pavleković, a nastavlja se kulturnim programom u mjesnom domu kulture u kojem će nastupiti mališani i učenici lukoviške osnovne škole i novoutemeljenoga KUD-a „Drava”, a kako nas je obavijestila predsjednica Hrvatske samouprave Margita Romolic-Esze, u sklopu večeri podijelit će se i županijska priznanja hrvatskim aktivistima.

Bišupski blagoslov na obnovljenu kisešku crkvu

PRISIKA – Ove nedilje će mjesna samouprava sa svetačnim programom dočekati zrelije generacije na Danu starih. Za pozdravnimi riči prisičkoga prvaka Gyule Orbána će nastupiti folklorši, jačkari i tamburaši domačega kulturno-umjetničkoga društva Zviranjak.

GORNJI ČETAR – Hrvatska manjinska samouprava Vas srdačno poziva na adventski svetačnost u mjesnu crkvu 1. decembra, subotu, početo od 16 uri. Mašu služi židanski farnik Štefan Dumović, a muzički će ju oblikovati undanski jačkarni zbor s tamburaši.

SAMBOTEL – Hrvatska manjinska samouprava grada Vas čeka na tradicionalni adventski koncert 2. decembra, nedilju, u 15 uri u salezijansku crkvu Sv. Kvirina. Sudjeluju: zbor Djurdjice iz Sambotela, mišani jačkarni zbor iz Narde, koruš Slavuj iz Hrvatskih Šic, jačkarni krug iz sela Egyházashetyea, zbor Sv. Cecilija iz Sambotela, pjevački zbor iz Prisike, ženski zbor Ljubičica iz Petrovoga Sela. Svetu mašu služi Ivan Šneller iz Petrovoga Sela, početo od 17 uri.

ZELJEZNO, BEČ – Ima li Hrvat u Gradšću pravo da se pred vlasti koristi svojim materinskim jezikom ili ne? Odgovor na to pitanje sada odvisi od Ustavnoga suda u Beču. Trideset ljet stari Zakon o narodni grupa veli da organ vlasti ki ne zna jezik narodne grupe mora zvati tumača ako pripadnik narodne grupe potribuje pravo da svoj jezik upotribljava pred vlasti. Hubert Rešetarić iz Pinkovca se je pred trimi ljeti vozio na pokop Augustina Blazovića u Frakanavu. Na Pervana je policija notirala broj auta s kim se je, kako veli policajac, Rešetarić prebrzo vozio. Hubert Rešetarić se do sada još uopće nije branio u pitanju je li se je prebrzo vozio ili ne. On je samo potribovao da se pred vlašću smi pominati po hrvatsku. Cijeli slučaj je od kotarskoga poglavarstva u Novom Gradu pak došao do Neodvisnoga upravnoga senata u Željeznu, a sada leži u ruka Ustavnoga suda u Beču. Kako naglašava mr. Franjo Schruiff, odvjetnik (advokat) Huberta Rešetarića, Država Austrija ima zato skrbiti da pripadnik narodne grupe dojde do svojega prava pred vlasti i oblasti. Da bi se činovnici mogli koristiti i hrvatskoga službenoga jezika, tribali bi imati dobru izobrazbu na dotičnom manjinskom jeziku, a tu izobrazbu najbolje moru dostati u školi. Ako roditelji spoznavaju da se hrvatskim jezikom more nešto postignuti i poslovno, čedu svoju dicu čim već i bolje učiti i hrvatski ili im omogućiti čim bolju jezičnu izobrazbu. Tim bi se poboljšao i cijeli sistem.

Sambotelski bišup dr. András Veres je blagoslovio crkvu Sv. Mirka

Kiseški komorni zbor pod peljanjem Mirka Berlakovića

Kiseški Hrvati dotični misec su jur dva puta svečevali, pokidob se prvi vikend novembra veže uz kiritof, prilikom goda zaštitnika njeve crikve Sv. Mirka. Po prethodnom planu je bilo tako da će si dati onda posvetiti obnovljenu crkvu, no 17. novembar, prođuća subota, je više odgovaralo političkim i crikvenim zastupnikom. Zato je na ovu proslavu došao u Kiseg velik broj uglednih gostov, med njimi Péter Kiss, ministar kancelarije, ki je i sam preskrbio znatnu financijsku potporu za kiseški Božji dom, parlamentarni zastupniki iz grada, sam načelnik Kisege ter i predsjednik Hrvatske državne samouprave Mišo Hepp. Otpodne u 15 uri je svečana maša započeta bišupskim blagoslavljanjem izvan crikve. Sambotelski bišup dr. András Veres je u svojoj prodiki istaknuo da svaka crikva govori u kakovom duševnom raspoloženju je mjesna zajednica i da med svimi katedralami na svitu, najdraža nek domaća crikva more biti. Mjesto zajedništva, molitve, duševnih doživljajev... Crikveni obred je djelomično oblikovala koljnofska ženska klapa *Golubice* ter novoosnovani kiseški komorni zbor, pod peljanjem kantora Mirka Berlakovića.

Hrvatski dan je zatim nastavljen u tvrdjavi Nikole Jurišića. Péter Kiss, ministar kancelarije, je pohvalio malu zajednicu Hrvatov u ovom gradu, ka je bila voljna aldovati i pinez na svoju crkvu. Predsjednik mjesne Hrvatske manjinske samouprave Šandor Petković svim je zahvalio pomoć ka je dobrodošla pri obnovi crikve. Stroški za novu krovnu konstrukciju, za minjanje čripov, za novofarbanje od turnja, fasade ter vanjskih stijenov ukupno iznosu 11 milijun forintov. Med podupirači su bili Sambotelska crikvena županija, kiseška crikvena općina, vlada (s 3,3 milijun forintov), kiseška samouprava, mjesna Hrvatska manjinska samouprava, a dobrovoljni dari od vjernikov su zlamenovali 1,2 milijun forintov. Posebne zahvalne riči su pripadale onim djelačem ki su besplatno, dobrovoljno pomagali pri renoviranju crikve. Koordinator svih djel oko crikve je nadalje rekao da kljetu, na protuliće se još planira izolacija, uz stijene, oko crikve. U kulturnom programu su nastupili jačkari kiseškoga zbora Zora, tamburaši i tančoši iz Koljnofa, zajedno jur sa spomenutim korušom Golubica.

-th-

Suradnja srednjih škola s obje strane Mure

Prije nekoliko godina kaniška Hrvatska manjinska samouprava organizirala je forum osnovnih i srednjih škola iz Kaniže i Čakovca. Na tome susretu neki od ravnatelja dogovorili su se da će uspostaviti vezu i pokušat će surađivati. Tako je započela i suradnja između Strukovne i srednje škole Zsigmondy-Széchenyi iz Kaniže i Graditeljske srednje škole iz Čakovca. U početku su uspostavljene športske veze, zatim je razmotrena suradnja i na stručnome polju, pa su učenici dviju škola naizmjenično sudjelovali na sajmovima dvaju gradova. Ulaskom Mađarske u Europsku uniju prekogranične suradnje dobile su još veći polet.

U okviru programa Interreg III A za susjedstvo Mađarska–Hrvatska–Slovenija) kaniška škola se uspješno natjecala, u čemu je partner bila čakovečka ustanova. Cilj je projekta bila razmjena iskustava, suradnja i inovacije dviju škola na području obnovljivih izvora energije i keramike.

Potporom Europske unije od 36.639 milijuna forinti (149.397 eura) izrađeni su nastavni materijali, predavanja i seminari za nastavnike, ogleđna predavanja za učenike, izrada uređaja obnovljivih izvora energije i keramičke radionice u Kaniži.

U listopadu je održana završna konferencija na kojoj su pribivali podjednako učenici i nastavnici obje škola, ravnatelj kaniške Andor Merksz i ravnatelj čakovečke ustanove Zoran Pazman.

Henrieta Horvat, voditeljica projekta predstavila je projekt od potpisivanja ugovora do završne faze. Izvijestila je sudionike konferencije o dostignućima projekta: otvorenje energetskog parka i keramičke radionice. Izrađeno je šest skripata na hrvatskom i mađarskom jeziku kao nastavna pomagala u podučavanju geotermalne, solarne energije, energije vjetra i vode te biomase.

Tijekom projekta učenici su najbolje uživali u zajedničkoj izgradnji demo uređaja u energetskom parku, u izradi vjetrenjače, solarne ćelije, koje imaju svoju funkciju. U okviru udomaćivanja lončarstva u kanišku

školu, mnogo je pomogla partnerska škola iz Hrvatske, koja u tome ima znatno više iskustva.

Prilikom konferencije predstavljene su srednje škole i njihove struke, pronađene su nove mogućnosti daljnje suradnje.

Pri okončanju projekta organizirani su programi odgojnih sadržaja: učenicima su u školskim prostorijama održana predavanja na temu obnovljivih energija, imali su priliku uza stručno vodstvo razgledati Energetski park i u potpunosti se upoznati s njegovim sadržajem te isprobati kako sve funkcionira.

U sklopu projekta nisu mogli izostati ni programi druženja, organizirane su razne igre natjecateljskog karaktera u kojima su se učenici natjecali u mješovitim ekipama: hodanje na štulama, slobodna bacanja na košarkaškom igralištu, traženje igle u sijenu i dr. Srednjoškolci iz Hrvatske mogli su se provozati kroz Kanižu gradskim vlakom, upoznali su se sa znamenitostima grada, a upriličeno im je i malo iznenađenje: tamburaški sastav „Sumartonski lepi dečki” svirali su im hrvatsku glazbu.

U prostorijama Muzeja plakata bila je uređena izložba učenika keramičara Graditeljske škole.

Zoran Pazman, ravnatelj graditeljske škole, suradnju dviju škola sažeo je ovako: Inicijativi kaniške škole u izradi projekata mi smo se vrlo rado priključili. Škola je jedan velik obrazovni kompleks na raznim područjima, mehanizam obrazovanja, koji iziskuje veliku didaktičku opremljenost obrazovanja za strukovno školstvo. Učeci od škole u Kaniži, uputili smo se i mi u tajne izrade projekta, u tender dokumentaciju projekta. Tema suradnje svedena je na bitnu svjetsku temu, na nove izvore energije.

Završavanje projekta ne znači da je završena i naša suradnja, bio je to samo jedan od vidova naše suradnje. Mi ćemo nastojati i nadalje pomoći u ostvarivanju uspjeha keramičke radionice.

Ponudili smo sudjelovanje u našem taboru, a mi ćemo nadalje tražiti pomoć glede obnovljivih energija.

Beta

BRUXELLES – Građani Češke, Estonije, Latvije, Litve, Ugarske, Malte, Poljske, Slovačke, Slovenije moći ćedu od 21. decembra ulaziti u Schengenski prostor bez putovnic. Trenutačno taj prostor čini 13 zemalja članica EU te Norveška i Island. Britanija i Irska su jedine od starih 15 zemalja članica Unije koje nisu dio Schengena. Izvan Schengena još ostaje Cipar, koji je tražio ljeta dan odgode, ter Bugarska i Rumunjska, koje su u EU ušle 1. januara ovoga ljeta. Odluku o širenju Schengenskoga prostora formalno ćedu donesti ministri unutarnjih poslova zemalja članica na svojem sastanku početkom novembra ovoga ljeta. Novim proširenjem, Schengenski prostor dolazi na samu hrvatsku granicu. Hrvatski građani ćedu, kao i dosada, moći ulaziti u Sloveniju, Ugarsku i Italiju s osobnim iskaznicama. Dogovor o tomu postignut je na sastanku ministarstva unutarnjih poslova 18. septembra ovoga ljeta. Hrvatska sa Slovenijom, Ugarskom i Italijom ima bilateralne sporazume o prelasku granice samo s osobnom iskaznicom. Budući da prema schengenskim pravilima građani trećih zemalja moraju imati putovnice kako bi se u njih udario žig o prelasku granice, za hrvatske građane postignut je politički kompromis, oni ćedu prilikom ulaska u Schengen s osobnom iskaznicom dostati jednokratni obrazac na koji će se udariti žig o prelasku granice. Hrvatski građani ćedu pak s osobnom iskaznicom moći legalno ulaziti samo u Sloveniju, Ugarsku i Italiju. Ako se, naprimjer, prilikom rutinske kontrole zateknu na teritoriju neke druge zemlje članice Schengena bez putovnice, njevoj boravak će se smatrati ilegalnim.

PEČUH – Na nedavnoj sjednici pri poglavarstvu grada Pečuha, koncem listopada, kojoj su sudjelovali predstavnici tamošnjih manjinskih samouprava, manjinski savjetnik pri gradskom poglavarstvu János Kablár, kako donosi mađarski tisak, istaknuo je kako je obrazovanje u manjinskim školama u Pečuhu uzorno, jednako kao i odgojni rad koji se odvija u njima. Raduje činjenica, nastavlja Kablár, kako se broj djece koja pohađaju manjinsku nastavu povećava, a ne smanjuje onim tempom kao što se inače događa s brojem učenika u pojedinim pečuškim školama, što znači kako u gradu postoji veliko zanimanje za nastavu stranih jezika. Mnoga djeca biraju učenje njemačkog jezika, ali isto tako hrvatski. Osim razgovora o manjinskom obrazovanju, na sastanku je bilo riječi i o kulturnim djelatnostima manjinskih samouprava koje također žele aktivno sudjelovati u ostvarenju programa i projekta Pečuh europska prijestolnica kulture 2010. godine.

LUKOVIŠĆE – U organizaciji Roditeljskog odbora lukoviške osnovne škole, u mjesnom domu kulture 17. studenoga priređen je kulturni program i humanitarni bal. Predsjednik tamošnjega Roditeljskog odbora je Tamás Reiz.

PEČUH – Suradnja Hrvatskog vrtića, osnovne škole, gimnazije i učeničkog doma Miroslava Krležje iz Pečuha s Osnovnom školom Miroslava Krležje sa zagrebačkoga Kaptola traje već više desetljeća. Redovite razmjene i posjeti učenika i djelatnika škole nastavljaju se i u ovim zimskim mjesecima Tako su nedavno učenici sedmog razreda pečuške hrvatske škole boravili u Zagrebu i tjedan dana pohađali nastavu u spomenutoj zagrebačkoj školi, a 16. i 17. studenoga skupina nastavnika, prijatelja iz Zagreba posjetila je Pečuh i tamošnju hrvatsku školu. Kako je za Hrvatski glasnik izjavio ravnatelj pečuške škole Gabor Győrvári, domaćini su se pobrinuli kako bi njihovi gosti proveli što ugodnije vrijeme boravka u Mađarskoj. Prvog dana posjeta razgledali su Pečuh i njegove kulturno-povijesne znamenitosti, posjetili Hrvatski klub Augusta Šenoae i Katedralu, a navečer se družili na zajedničkoj večeri s djelatnicima pečuške hrvatske škole. Drugoga dana gosti u pratnji domaćina posjetili su Turanj i njegovu tisućugodišnju crkvu, svetište Majke Božje Judske, Šikloš, Breme i Kašad gdje su razgledali zavičajnu kuću u pratnji njezina čuvara Pave Vrbanca. U Kašadu su i ručali, a u poslijepodnevnom satima gosti su se uputili svojim kućama.

BUDIMPEŠTA, SEGEDIN – U organizaciji Udruge pisaca lijepe književnosti i Hrvatskog društva pisaca, u Segedinu i Budimpešti u sklopu međunarodne suradnje dviju spomenutih udruga organizira se predstavljanje hrvatskih književnika, pjesnika: Delimira Rašickog, Ivana Vidića, Mile Stojića, ovogodišnjeg dobitnika Goranova vijenca, i Rade Jaraka. Segedinsko predstavljanje zbiva se 23. studenog, u petak s početkom u 18 sati u Palači REÖK. Uvodno slovo o hrvatskim književnicima dat će pjesnik Ottó Fenyvesi, a s njima će razgovarati Roland Orcsik, i to sve u suradnji s članovima Društva Monod(r)ámák iz Segedina. „Turneja” hrvatskih pisaca nastavlja se 24. studenoga u Budimpešti u Književnom muzeju Petőfi (Károlyi Palota) s početkom u 18 sati. S pjesnicima će razgovarati pjesnik Ottó Fenyvesi i sveučilišni docent Zoltán Virág.

Baja

Usavršavanje za čelnike narodnosnih samouprava

U suorganizaciji Županijskoga narodnog doma i Udruge interkulturalnih regija, uz potporu Javne zaklade za nacionalne i etničke manjine u Mađarskoj, u petak, 9. studenog, u Baji je održano županijsko stručno usavršavanje za predsjednike i dopredsjednike njemačkih, hrvatskih, srpskih i slovačkih samouprava.

Uz drugo bilo je riječi o radu, zadaćama i gospodarenju manjinskih samouprava, te o mogućnostima kulturne autonomije i radu manjinskih obrazovnih i kulturnih ustanova. Čelnicima manjinskih samouprava svojim savjetima pomoć su dali djelatnici Regionalnog ureda za javnu upravu i Ureda bačko-kiškunske županijske skupštine, kako bi njihov rad i ostvarivanje zakonskih zadaća bili uspješniji. Nismo čuli mnogo novoga, više je to bilo podsjećanje na obveze, djelokrug i zadaće manjinskih samouprava, ali je bilo korisno kako bi se pridržavali zakonskih propisa u svome svakidašnjem radu i gospodarenju. Primjerice, kako sastaviti proračun, obračun manjinskih samouprava, kojih se rokova treba držati, kako podupirati rad manjinskih udruga, kulturno-umjetničkih društava i slično.

Nakon objeda održan je i forum na temu aktualnih manjinsko-političkih pitanja, o suradnji i partnerstvu manjinskih samouprava, djelovanju županijskih samouprava i prijedlozima za programe u 2008. godini. Predavači su bili predsjednici županijske njemačke samouprave Ferenc Schön i predsjednik hrvatske Županijske samouprave Joso Šibalin, te voditelj Županijskoga narodnog doma u Baji István Hajdú, koji se istodobno oprostio jer iz zdravstvenih razloga odlazi u mirovinu. On je ujedno ukazao na predstojeće zadaće manjinskih samouprava, među njima i županijskih, oko sastavljanja nacrtu proračuna za 2008. godinu, naglašujući da je vrlo važno istaknuti najvažnije kratkoročne i srednjoročne ciljeve. Istaknuo je i značenje suradnje na okomitoj i vodoravnoj razini, usuglašavanje i zastupanje zajedničkih interesa, isticanje središnjih programa.

Sudionici su se složili u tome, a jednako tako da je nužno što uspješnije predstavljanje pojedinih manjinskih zajednica, te poželjna njihova veća prisutnost u županijskim i mjesnim glasilima, medijima.

S. B.

Intervju

Prilikom svoga boravka u Mađarskoj (8. studenoga), predsjednik Republike Hrvatske Stjepan Mesić dao je intervju za Hrvatski glasnik, tjednik Hrvata u Mađarskoj, i internetski Radio Croaticu

Mesić na Svjetskome znanstvenom forumu

Predsjednik Republike Hrvatske Stjepan Mesić sudjelovao je u četvrtak, 8. studenog, u Budimpešti, na Svjetskome znanstvenom forumu posvećenom znanju kao resursu svjetskih gospodarstava i društava. Na Forumu pod sloganom „Ulaganje u znanje: Ulaganje u budućnost”, uz Mesića, domaćin susreta bio je mađarski predsjednik László Sólyom, a sudionici predsjednik Njemačke Horst Kohler, Austrije Heinz Fischer i Grčke Karolos Papoulias. Mađarska akademija znanosti, u suradnji s UNESCO-om, Europskom komisijom i Međunarodnim znanstvenim vijećem (ICSU), treći put organizira ovaj trodnevni skup na kojem je više od 300 političara, znanstvenika i gospodarstvenika iz šezdesetak zemalja razgovaralo o ulozi znanja u globalnome svjetskom društvu.

Hrvatski glasnik/Radio Croatica: Gospodine predsjedniče, nedavni trilateralni susret na području NP Dunav–Drava u kolikoj mjeri je donio do zbližavanja u zaštiti okoliša?

– I Hrvatska i Mađarska opredijelile su se za očuvanje okoliša za ovu generaciju, ali ne samo za ovu nego i za one koje dolaze iza nas. Obadvije države žele sačuvati ono što je danas na raspolaganju jednoj generaciji, ali znate, mi moramo i živjeti. Zato se moramo dogovarati između sebe da svoje resurse, prometnice koristimo što bolje. Ako zajednički planiramo izgradnju prometnica, mi možemo i jednoj i drugoj strani znatno više pomoći. Tako da luka Rijeka postane izlazna luka ne samo za Hrvatsku nego i za Mađarsku privredu, ali zato moramo napraviti i modernizirati željeznicu. To moramo zajednički. Meni je drago da Vlada i predsjednik jedne i druge zemlje surađuju upravo na tome da se prepoznaju zajednički ciljevi i da se radi na njihovom ostvarenju.

Hrvatski glasnik/Radio Croatica: Male europske države u kolikoj mjeri mogu utjecati na globalnu politiku svijeta što se očuvanja okoliša tiče?

– Male zemlje, svaka za sebe, praktično ne može učiniti ništa, ali ako male zemlje između sebe surađuju na svim poljima, onda one mogu djelovati znatno i na globalnom planu. Zato je važna bilateralna suradnja između malih zemalja, ali i ukupna multilateralna suradnja između malih zemalja, i onda i velike i moćne zemlje moraju voditi računa o onome što male zemlje misle i što žele poduzimati.

Hrvatski glasnik/Radio Croatica: Kojim uvjetima treba još udovoljiti Republika Hrvatska k pristupanju Europskoj uniji?

– Mi smo dobili stvarno samo pohvale, za mnogo toga što smo učinili. Proveli smo

reformu vojske, u gospodarstvu je izvršena najvećim dijelom privatizacija, tako da smo organizirali društvo kao što je to u drugim europskim zemljama. Dakle mi smo u tržišnoj privredi, kao što su i druge zemlje, i u tom smislu imamo dosta visok napredak. Unaprijedili smo i rad naših institucija, državni mehanizmi funkcioniraju, donijeli smo stotine i stotine zakona koji su kompatibilni sa zemljama EU. Ali ima stvari koje moramo još učiniti. Naime, mi očekujemo završetak pregovora EU krajem 2008-2009, da već možemo ući u Uniju. Ali do tada treba dokraja završiti reformu pravosuđa i javne uprave, jer to onda znači sigurnost građana i investicija, sigurnost onih koji dolaze i žive u Hrvatskoj.

Hrvatski glasnik/Radio Croatica: U kolikoj mjeri žitelji Republike Hrvatske poznaju Europsku uniju?

– Kod nas je jedna specifična situacija jer mi smo živjeli u Jugoslaviji, u složenoj zajednici koja je stvorena ne voljom naroda koji žive na prostoru bivše Jugoslavije, nego voljom velikih sila 1918. godine u Versaillesu. Dakle Jugoslavija je bila stvorena od dijelova koji nikada nisu bili u jednoj državnoj zajednici. I čim su nestali integrativni faktori, među njima je Tito sa svojom karizmom, nestala je Komunistička partija. Ona se razbila po republikama. I vojska je prešla na Miloševićevu stranu, na stranu najveće republike, a srpski cilj je bio ne održati Jugoslaviju, nego proširiti granice Srbije. To je rezultiralo ratom i velikim žrtvama. A to znači i velikom mržnjom poslije rata. A sada kada govorimo o euroatlantskim integracijama, onda su mnogi ljudi pomišljali, pa gledajte, bili smo u jednoj zajednici u kojoj nismo bili zadovoljni.

Da li da idemo sada u drugu? Koji su razlozi da idemo u drugu zajednicu? Ali

europsko udruživanje je sasvim nešto drugo, to je jedan milenijski pothvat, i naši ljudi sve više to i razumiju. To je udruživanje svih država Europe, koje će udružiti sve svoje potencijale, i ljudske i gospodarske, sve što Europa ima bit će udruženo. I time će Europa biti jedan moćan svjetski faktor. Naši ljudi sada to sve skupa razumiju i žele da i Hrvatska sudjeluje u tome milenijском pothvatu.

Hrvatski glasnik/Radio Croatica: Uz očuvanje svojeg identiteta, nacionalne manjine primaju li novu ulogu po Vama kod proširivanja Europske unije?

– Ono što nacionalne manjine imaju sada, kao svoj prvenstveni zadatak da sačuvaju svoj kulturni i nacionalni identitet, ali time što čuvaju svoj nacionalni identitet, time što čuvaju svoju tradiciju, svoju kulturu, time one postaju i jedna spona sa svojim matičnim narodom. I upravo u udruženoj Europi nacionalne manjine dobivaju još jednu ulogu, koja je vrlo važna, a to je da budu mostovi suradnje između naroda i država. Do europske pojave Europske unije, nacionalne manjine su imale tešku situaciju za opstanak, jer su ih većinski narodi htjeli ili asimilirati ili eliminirati. Sada pak nacionalna manjina dobiva sasvim drugu ulogu, sada ona postaje spona između naroda i država. I to je dobro jer će u toj udruženoj Europi, koja će biti jedinstvo različitosti, omogućit će udružena Europa da narodi žive u svom ukupnom kulturnom korpusu.

Dakle, sasvim svejedno će biti da su Hrvati s jedne ili s druge strane granice, oni će biti u svom ukupnom kulturnom korpusu. Matična zemlja i o tome mora voditi računa, upravo da iskoristi Europske mehanizme, da omogućući da Hrvatska nacionalna manjina odigra tu povijesnu ulogu. Ja mislim da će je odigrati.

Tomislav Žigmanov: Minimum in maximis

Zapisi s ruba o nerubnome

U organizaciji Hrvatskoga kluba Augusta Šenoae, Hrvatske kulturne udruge Augusta Šenoae, Znanstvenog zavoda Hrvata u Mađarskoj te Odsjeka za kroatistiku i slavistiku Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Pečuhu, 14. studenoga u pečuškome Hrvatskom klubu pred prepunom dvoranom održana je književna tribina čiji je gost bio Tomislav Žigmanov iz Subotice sa svojom novom knjigom „Minimum in maximis“ objavljenom ove godine pod uredništvom Grozdane Cvitan, a u nakladi AGM-a iz Zagreba. Voditelj književne tribine Stjepan Blažetin uz autora Žigmanova pozdravio je i urednicu Grozdanu Cvitan te nakladnika Božu Čovića.

Pečuška publika nije se prvi put sreća sa Žigmanovom, upoznala ga je i prije tri godine kada je u pečuškome Hrvatskom klubu upravo Stjepan Blažetin predstavio njegovu zbirku pjesama „Bunjevački blues“. Ovoga puta upoznali su Žigmanova u drugom svjetlu, kao ovogodišnjeg dobitnika nagrade „Zvane Črnja“ za najbolju knjigu eseja objavljenu od rujna 2006. do rujna 2007. U sklopu 5. pulskih „Dana eseja“ Društvo hrvatskih književnika i ogranak DHK Istarske županije, upravo je Tomislavu Žigmanovu za knjigu filozofskih eseja „Minimum in maximis“ u izdanju AGM-a dodijelio ovu prestižnu nagradu, i to u veoma jakoj konkurenciji. Naime, 12 nakladnika sa 17 nominiranih knjiga natjecalo se za nagradu.

Pečuška publika nije se prvi put sreća sa Žigmanovom, upoznala ga je i prije tri godine kada je u pečuškome Hrvatskom klubu upravo Stjepan Blažetin predstavio njegovu zbirku pjesama „Bunjevački blues“. Ovoga puta upoznali su Žigmanova u drugom svjetlu, kao ovogodišnjeg dobitnika nagrade „Zvane Črnja“ za najbolju knjigu eseja objavljenu od rujna 2006. do rujna 2007. U sklopu 5. pulskih „Dana eseja“ Društvo hrvatskih književnika i ogranak DHK Istarske županije, upravo je Tomislavu Žigmanovu za knjigu filozofskih eseja „Minimum in maximis“ u izdanju AGM-a dodijelio ovu prestižnu nagradu, i to u veoma jakoj konkurenciji. Naime, 12 nakladnika sa 17 nominiranih knjiga natjecalo se za nagradu.

Svojoj knjizi koja ukoričuje 11 filozofskih eseja naslova Žigmanov je pridodao slikoviti podnaslov Zapisi s ruba o nerubnome. U njoj on kritički promišlja i tematizira život na rubu, možda bismo mogli kazati i život Hrvata, manjinskog intelektualca na rubu, daleko od središta kojem stalno teži, ali kojemu ne može prići prije negoli sam riješi probleme s kojima se suočava na rubu.

Intrigantna promišljanja koja nas postavljaju pred brojna pitanja o kojima i mi svakodnevno razmišljamo, ali ih nismo uspjeli ukoričiti niti izreći.

Žigmanov, pjesnik, filozof, novinar, ovoga puta kao esejist propituje, ne bježeći od prokletstva nacije, promišlja, postavlja pitanja i odgovor na njih. Ukoričio je zbirku eseja koji su nastajali, kako on kaže, razmjerno dugo i izlagani su u različitim prigodama od 2000 godine. Zaokuplja ga položaj i fenomen rubnoga, pojmovi manjina i granica, menadžer kulture, resursi onih koji borave na rubu, egzistencija na rubu, i potreba da se taj rub memorizira i problematizira. Gdje je naše mjesto u Europskoj uniji, kakva manjinska prava imamo, što je naša popudbina, želimo li biti sudionici hrvatske kulture – pita se Žigmanov. Da bismo mogli opstati, stvarati na rubu, moramo se obrađivati, tematizirati ne dajući pri tome konačne recepte, već otvarajući prostore dijaloga. Kada se radi o manjini, treba se svakodnevno osvješćivati, i to od ruba prema središtu i obrnuto, zavapio je i u Pečuhu Žigmanov, autor mnogobrojnih knjiga: među kojima i knjige izašle 2006. godine naslova Hrvati u Vojvodini danas – traganje za identitetom, koju ćemo imati prilike upoznati uskoro i na pečuškoj promociji.

Branka Pavić-Blažetin

Znanstvena djelatnost akademika Nikole Benčića

U Rovinju je održan IV. Susret hrvatskih manjina s književnicima u Hrvatskoj. Susret je bio u znaku znanstvenog rada akademika Nikole Benčića, člana HAZU-a. Književnik, jeziko-

slovac i društveni radnik Benčić rođen je 12. listopada 1938. godine u Mađarskoj, u selu Velikoj Nardi, na samoj granici s Austrijom. Srednju školu, točnije gimnaziju pohađao je u tadašnjoj Srpskohrvatskoj školi u Budimpešti. Pod utjecajem događaja iz 1956. godine emigrirao je u Austriju, gdje završava srednjoškolsku naobrazbu. Studira slavistiku i povijest na Sveučilištu u Beču od 1957. do 1962. godine. Ondje je i doktorirao na temu Djelo Mate Meršića Miloradića, 1963. godine. O Nikoli Benčiću i njegovu znanstvenom i književnom radu, na rovinjskom susretu govorili su Dubravko Jelić, Sanja Vulić i Đuro Vidmarović. Nikola Benčić jedan je od najznačajnijih stručnjaka za književnost i kulturu gradišćanskih Hrvata. Dugi niz godina radio je kao profesor na privatnoj biskupskoj učiteljskoj školi u Željeznom, poslije na Muzičko-pedagoškoj realnoj gimnaziji i Pedagoškoj akademiji u Željeznom, sve do umirovljenja 1999. godine. Od 1983. lektor je za književnost i kulturnu povijest gradišćanskih Hrvata na slavističkoj katedri Sveučilišta u Beču. Od 1988. godine dopisni je član HAZU-a u Zagrebu. Živi i radi u Željeznom, u Austriji. Benčić je autor, suautor i urednik mnogobrojnih knjiga o jeziku, kulturi i književnosti gradišćanskih Hrvata.

Trenutak za pjesmu

Ivan Horvat

Ča

je pjesma?
'to!
kad slavuj leti va nebo,
i pjeva tijano.
Slavuj slavi Boga,
da nam da rodnog ploda.
Slavu pjeva nama,
da nas ostavi tuga.
Slavuj pjeva i meni,
i
pjesmu pišem
u ponoći.

Gyömrő, 28. 5. 1988.

Na Visokoj školi u Baji

S malo redovnih, a više izvanrednih studenata, i uz novu lektoricu

Kako nas je obavijestio voditelj hrvatskog odjela Katedre za narodnosne i strane jezike profesor *Živko Gorjanac*, na hrvatskom smjeru u novoj školskoj godini imaju svega tri studentice na redovnom studiju, dvije na prvoj i jednu na četvrtoj godini. Osim toga imaju i 18 izvanrednih studenata, koje čine učitelji dviju osnovnih škola: iz Petrovoga Sela i Koljnofa, u kojima je uvedena dvojezična nastava. Od rujna imaju i novu lektoricu hrvatskoga jezika i književnosti *Ivu Bezinović* koja je zamijenila prijašnju lektoricu *Nadu Zelić*. Kako saznam od profesora *Živka Gorjanca*, i nadalje će njegovati suradnju s pedagoškim ustanovama u Hrvatskoj, s fakultetima u Čakovcu, Osijeku i Splitu. Treba naglasiti da posljednjih godina studenti u 6. semestru odlaze na studijsko usavršavanje u Čakovec, pa je tako prošle godine studentica treće godine boravila u tome hrvatskom gradiću.

Nova lektorica *Iva Bezinović* došla je iz Rijeke, a diplomirala je na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Kako nam reče, ovo joj je prva lektorska godina izvan Hrvatske, što je dobila putem natječaja Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa.

Na upit kakvi su njezini prvi dojmovi, ukratko nam reče:

„Studenata je jako malo, što mi je vrlo žao, i voljela bih kada bi se više mladih prijavilo u ovu školu, jer mislim da je program vrlo kvalitetan, stoga pozivam sve zainteresirane srednjoškolce. Studenti su dobri, a mali broj studenata je i prednost jer možemo raditi u opuštenijem ozračju, mogu se posvetiti svakom studentu posebno. Svoj program zapravo razrađujem na temelju njihovih osobnih potreba. Situacija je bolja nego što sam očekivala, iako ima dosta toga na čemu se može raditi”, reče nam uz ostalo lektorica *Iva Bezinović*.

Kako sama kaže, baka joj je podrijetlom Mađarica, ali nažalost nije učila mađarski, tako da je ovo njezin prvi dulji boravak u Mađarskoj. Dosta poteškoća ima s mađarskim jezikom, ali se nada da će uza svoje studente nešto naučiti. Nakon diplomiranja radila je u Prvoj privatnoj gimnaziji i 15. gimnaziji u Zagrebu, poznatijoj kao MIOC. Iskustvo u potonjoj bilo je jako zanimljivo kao podloga za ovaj posao, jer je predavala hrvatski strancima. Ništa joj nije novo, nego je za nju to zanimljiv posao.

Kako provodi slobodno vrijeme – upitali smo je na kraju.

„Gledam filmove, šecam po Baji, upoznajem se malo s gradom i pokušavam naći ljude koji znaju hrvatski i engleski da se družimo” – dodaje *Iva Bezinović*, uvjeren da će se snaći u novoj, nepoznatoj, ali i zanimljivoj sredini.

S. B.

Izložba ilustracija Lászlóa Istvána – već dvije zbirke hrvatskih pripovjedaka prevedene na mađarski jezik – mađarska djeca kazivala hrvatske i romske pripovijetke iz Podravine

Oživjelo carstvo čuda

Ne samo da je svijet fantastike, svijet pripovjedaka oživio na izloženim crtežima likovnjaka *Lászlóa Istvána*, već je on dobro poznat kao likovnjak, koji je uostalom izradio lijepi broj naslovnica dosada tiskanih hrvatskih knjiga u Pečuhu.

Ovom prigodom, 10. studenog u pečuškoj Galeriji Doma obrazovanja Odgojnog središta „Apáczai” novinar i pisac *János Füzes* otvorio je izložbu narečenog likovnjaka koji ima nemale zasluge u opremi hrvatskih knjiga i dvaju udžbenika narodopisa za naše učenike. Na 40-tak računalom izrađenih ilustracija u boji prikazan je čudesan svijet podravske hrvatskih i romskih bajki, koje je skupio i na mađarski jezik preveo autor ovih redaka. Likovnjak *István* ih je pripremio znatno prije, još prije osama godina, u nadi da će biti tiskana zbirka pripovjedaka naših Hrvata, te su mu ilustracije na jednom domaćem natječaju i nagrađene. Valja priznati da bez ilustracija, poglavito onih u boji, svijet bajki ne može biti privlačan i lako dostupan mlađem naraštaju,

stoga one u toj ulozi uvelike mogu pridonijeti boljem razumijevanju bajki, basni i priča uopće. Domaćini su za ovu prigodu angažirali i učenike mjesne škole, pa su mališani kazivali prevedene hrvatske pripovijesti. Oživio je, dakle, jedan čaroban svijet pun fantastike i iracionalnosti u kojem se glavni junaci lako kreću, nadilazeći koordinate vremena i prostora. Obično se oni u njima namijenjenoj ulozi snalaze, ili se ne snalaze. No na samome kraju najizdržljiviji postaju zlatni junaci, naime, prošli su kroz inicijaciju, a čiji je krajnji ishod ženidba i dobivanje zaslužene nagrade, po receptu kraljčine, te povrh toga i kraljevine. Bez pretjerivanja možemo reći da od tog trena započinje njihov lagodniji život o kojem se toliko doznaje iz bajke da pravedno kraljuju ili caruju, i ostaju vjerni svojoj supruzi do groba. Uza sve to nemojmo gubiti iz vida da je glavni junak po svojoj prilici pravičan, i hrabra srca, dobar, kao komad kruha, koji će s pomoću svojih pomagača ili čarobnih predmeta savladati opake nemani svijeta, obično troglave ili višeglave aždaje. Na lijepim, privlačnim i ukusnim ilustracijama sve se ovo može zapaziti i uočiti, pa sve do kraja studenoga, dokle će izložba biti otvorena, te nadati se je da ćemo imati dogodne prilike da ih na stranicama zbirke pripovjedaka ponovno susretamo i obogatimo svoju dušu i radoznalost. Naime, u ulozi roditelja, ili djeda, ili bake mogli bismo ih makar i pročitati najdražima u svojoj obitelji. No nisu prevedene samo podravske pripovijetke, nego i druge hrvatske iz svih krajeva gdje stoljećima obitavamo u Mađarskoj. Stoga se nameće pitanje hoće li se naći pomagači ovom pothvatu jer se u racionalnome svijetu mogu izjaloviti i najljepše iluzije...

Đuro Franković

Bogatstvo...

„Golubice” iz Koljnofa

Baja

Znanstveni skup na EJF-u povodom Dana mađarske znanosti

U organizaciji Visoke škole Józsefa Eötvösa, 13-14. studenog u Baji je održan znanstveni skup povodom Dana mađarske znanosti, koji je otvoren plenarnom sjednicom u Gradskoj kući. Nakon toga rad se nastavio po sekcijama na Visokoj školi. Sudionici su raspravljali u sekcijama gospodarskih istraživanja, predstavljanja doktorskih tema i izvješća dobitnika natječaja na polju strategije istraživanja, tehničkih istraživanja i istraživanja na polju zaštite okoliša, zatim društvenih i jezikoslovnih istraživanja, te studentskih istraživanja.

U okviru znanstvenoga skupa 14. studenoga radilo se i u sekciji za istraživanja na stranim jezicima pod predsjedanjem dr. Živka Gorjanca, voditelja Hrvatskog odjela Katedre za narodnosne i strane jezike, koji je održao izlaganje na temu *Neke svojstvenosti jezika dušnočkih i baćinskih rackih Hrvata*.

Kako nam reče profesor Gorjanac, znanstveni skup organizirala je dr. Judita Molnár-dr. Steiner, bivša predstojnica Katedre za narodnosne i strane jezike te predsjednica Povjerenstva za znanost i umjetnost pri spomenutoj visokoj školi.

«Predavači u našoj sekciji, koji su došli iz Hrvatske, svoja izlaganja održali su na hrvatskom jeziku. Izlagači su došli s Pedagoškog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu sa središtem u Čakovcu, s Pedagoškog fakulteta Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, s Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Splitu, s kojim ustanovama imamo ugovor o međusobnoj suradnji, te Anica Bilić, predsjednica vinkovačkog ogranka HAZU, glavna organizatorica znanstvenoga skupa «Šokačka rič».

Uz ostale, Tiljana Balić izlagala je na temu *Promjene u obiteljskom odgoju*, dr. sc. Marko Jurčić *Spremnost roditelja za sudjelovanje u radu školskih upravnih tijela*, doc. dr. sc. Maja Ljubetić *Obrazovanjem roditelja do više razine pedagoške kompetencije – uloga odgojitelja i učitelja*, Željko Popović *Praćenje rada studenata na prirodoslovnim predmetima učiteljskog studija*, Ksenija Romstein *Presudnost roditeljskog utjecaja u ranoj dobi*, Sanja Vulić *Istraživanja nekadašnjih hrvatskih naselja oko Körmenda*, Anica Bilić *Branitelj i apostol Europe sveti Ivan Kapistran u hrvatskoj književnosti*. Predavanja su održali još doc. dr. sc. Đuro Blažeka, Nevenka Breslauer, Vladimir Legar, Darinka Kiš-Novak, Predrag Vuković i dr. Blaženka Filipan-Žignić.

S. B.

Hrvatsko veče u Harkanju

Početak studenoga, prva ili druga subota toga mjeseca, u Harkanju se zna da pripada Hrvatima. Već godinama, u to vrijeme harkanjska Hrvatska manjinska samouprava u mjesnoj rimokatoličkoj crkvi i domu kulture priređuje Hrvatsko poslijepodne i večer, što se nerijetko uz bal protegne duboko u noć.

Tako je bilo i ove godine; 9. prosinca okupili su se vjernici, najprije na svetoj misi u harkanjskoj crkvi koju je na hrvatskom jeziku, uza sudjelovanje Mješovitoga zbora iz Harkanja, služio velečasni Ladislav Ronta. Nakon mise svi zajedno uputili smo se u dom kulture preko puta crkve gdje je vrvjelo od gostiju: među njima, predsjednik HDS-a Mišo Hepp, diplomatski predstavnici s Veleposlanstva u Budimpešti, Neda Milišić, i s Generalnoga konzulata u Pečuhu Katja Bakića, predsjednici manjinskih samouprava, a u prvom redu mnogobrojni folklorišti iz Salante, Kukinja, Barče i iz matične nam domovine Hrvatske.

Nazočne je pozdravio i harkanjski dogradonačelnik, a potom predstavnici prijateljskih naselja Donjeg Miholjca, Donje Pušće i Orahovice. S gradom Donjim Miholjcem Harkanj ima plodne veze zahvaljujući ponajprije aktivnostima i zalaganju harkanjske hrvatske zajednice, Hrvatske manjinske samouprave, na čelu sa Žužom Gregeš i Đurđom Geošić. S Donjim Pušćem uspostavljena je veza na proljeće ove godine i tada je Mješoviti zbor harkanjskih Hrvata boravio u tome mjestu i sudjelovao festivalu ETNO Pušće. Stoga su ovoga puta pozvali ljubazne domaćine u Harkanju.

Dvodnevni boravak Donjopušćana osigurala je samouprava grada Harkanja koja itekako ima razumijevanja za sve hrvatske programe u gradu i pomaže ih. Orahovica i Harkanj prijatelji su više od 20 godina, a osobito su plodne veze osnovnih škola dvaju gradova. Tako Orahovica pomaže nastavu hrvatskoga jezika u Harkanju, školskim pomagalima, starim udžbenicima, a redovite su i razmjene učenika i djelatnika te međusobni posjeti.

Ovoga puta u Harkanju su nastupili i pjevači i plesači iz Orahovice, članovi KUD-a Crkvari, koji su oduševili domaćine. Svi navedeni gosti nisu došli praznih ruku, donijeli su prigodne poklone svojim prijateljima Harkanjcima, koji su i predani u sklopu svečanoga programa.

U nastavku večeri nastupili su plesači salantskoga KUD-a Marica. Oni marljivo vježbaju s pedagoginjom Vesnom Velin i uz pratnju Orkestra Vizin. Izveli su bunjevačku koreografiju. Domaćini, Mješoviti pjevački zbor, na svakom nastupu ima sve više članova. Raduje toliki odaziv i tolika snaga zajedništva u zboru i Harkanju. U ime zbora Đurđa Geošić biranim se riječima oprostila od tete Anuške, članice zbora, koja je preminula prije mjesec dana i koju su otpratili na vječni počinak u čavoljskome groblju. Mješoviti pjevački zbor Ladislava Matuška iz Kukinja sa svojim orkestrom, pojačan semeljskim plesničima, članovima KUD-a Dubrava, pravi je praznik za uši tako i oči. Njihova je izvornost nepatvorena, neponovljiva, a kombinirana s visokom razinom profesionalnosti daje izvrstan scenski nastup, pravi praznik za sve one koji imaju priliku da ih vide i čuju.

Nemojmo zaboraviti ni nastup barčanskoga KUD-a Podravina. I to Društvo od svojeg osnutka prije nekoliko godina do danas bilježi sve zapaženije rezultate. Brojni nastupi diljem naših sela, dobri pjevači i plesači, izvornost koja se ovaj puta ogledala u pravoj scenskoj igri, pjesmi i plesu s kolovratima skinutima s tavana, oduševili su sve nazočne. S njima već nešto više od dva mjeseca marljivo radi pedagoginja Vesna Velin uz pratnju Orkestra Vizin, i očit je napredak u scenskoj nastupu.

Nakon folklornog dijela programa slijedila je večera za sve nazočne, začinjena domaćim kolačima što su ih ispekle vrijedne harkanjske Hrvatice. Druženje i kolo nastavljeno je do ranih jutarnjih sati uza svirku martinačke „Podravke”.

Branka Pavić-Blažetin

Prisjećanje na biskupa Antunovića u Aljmašu

Amaterska kazališna družina HKC „Ljutovo” treći put gostovala je u Aljmašu

U suorganizaciji mjesne Hrvatske samouprave, Neprofitne udruge bunjevačkih Hrvata i Rimokatoličke župe, u subotu, 17. studenog, u Aljmašu je priređen već tradicionalni Spomen-dan Ivana Antunovića (1815–1888), biskupa i preporoditelja bačkih Hrvata. Kako nam reče predsjednica Hrvatske samouprave Valerija Petrekanić-Koszó, prvi put Spomen-dan održan je 1991. u organizaciji Divan-kluba na čelu s predsjednikom, pokojnim Markom Markulinom, a otada svake godine u ovo doba godine prisjećaju se biskupa Antunovića.

Već po običaju, i ove godine svečanost je započela polaganjem vijenaca kod spomen-ploče, postavljene 2001. godine na pročelju župnoga dvora, i to povodom 125. obljetnice imenovanja Ivana Antunovića naslovnim biskupom. Života i djela velikana bunjevačkih Hrvata prigodnim se riječima prisjetila Angela Šokac-Marković, predsjednica Bačvanskog ogranka Saveza Hrvata u Mađarskoj. Svojom nazočnosti svečanost je uveličala konzul gerantica Generalnoga konzulata Republike Hrvatske u Pečuhu Vesna Njikoš Pečkaj, a uz mještane okupilo se i nekoliko predstavnika hrvatskih samouprava iz okolnih naselja: Čavolja, Kačmara i Kalače.

Misno slavlje, koje je ovaj put, nažalost, služeno na mađarskom jeziku, uz pjevanje bunjevačkih pjesama, predvodio je župnik János Bergman, jer zbog teškoća s vizom nije mogao doći pozvani Mirko Štefković, sve-

ćenik iz Vojvodine. Nakon mise, u mjesnom domu kulture amaterska kazališna skupina HKC Ljutovo prikazala je šaljivi igrokaz pod naslovom Klupče, prema djelu Pere Budaka. Ovo je bilo treće gostovanje „Ljutova” u Aljmašu, a kako saznajemo, skupina Aljmašana 20. listopada pribivala je premijeri u Ljutovu.

U nastavku je upriličen Hrvatski bal u gostionici Žuto ždrijebe, a goste je zabavljao Orkestar „Čabar” iz Baje. Na početku bala upriličena je i mala svečanost na kojoj je vodstvo Neprofitne udruge bunjevačkih Hrvata podnijelo kratko izvješće o ovogodišnjem radu, te planovima za 2008. godinu. Tom su prigodom nagrađeni i najaktivniji članovi udruge, koji su tijekom godine pomagali rad bunjevačke udruge i hrvatske samouprave. Kako je tom prigodom najavila Valerija Petrekanić-Koszó, do kraja godine ostvarit će još dva programa. Naime, organizirat će posjet božićnim koncertima u Baji (8. prosinca) gdje će nastupiti omiljeni pjevač Zvonko Bogdan i TS „Ravnica” iz Osijeka, te u Pečuhu (15. prosinca) gdje će nastupiti TS „Gazde” iz Hrvatske. Počele su i pripreme za Veliko bunjevačko prelo koje će se prirediti 9. veljače 2008. godine. Prema planovima, u goste će pozvati jedno hrvatsko kulturno-umjetničko društvo, a nastupit će i mjesni učenici odnosno dječja i omladinska plesna skupina.

S. B.

Antun Bende i Martin Prikidanović aktivno sudjeluju u životu bunjevačkohrvatske zajednice

Predsjednica Valerija Petrekanić-Koszó izvijestila je okupljene o ovogodišnjem radu i planovima

SUMARTON – KUD Sumarton za svoje članove organizirao je izlet u Čakovec na program najčuvanijega folklornog ansambla Lada. U suradnji s čakovečkim Centrom za kulturu, dvadesetero zainteresiranih 15. studenog moglo je pratiti program pod naslovom „Naš domaći kaj”. Čuveni ansambl predstavio se s pučkim pjesmama i plesovima kajkavske Hrvatske, od Međimurja, preko Podravine, Zagorja do Gorskoga kotara.

LETINJA – Hrvatska manjinska samouprava toga gradića 17. studenoga priredila je Hrvatski bal u Osnovnoj školi Gyule Andrassyja u kojoj od jeseni već 93 djece uči hrvatski jezik. Predsjednik manjinske samouprave Vilmoš Lukač bio je zadovoljan posjećenošću bala, družilo se i plesalo dugo u noć.

KANIŽA – Hrvatska manjinska samouprava toga grada 17. studenog održala je tradicionalni Hrvatski bal na kojem je program dao Mješoviti pjevački zbor. Pozivu se odazvalo devedesetak osoba. Sav prihod Samouprava će uložiti u kupnju tamburica.

KERESTUR – Osnovno obrazovno središte u Keresturu zimi uvijek nudi mještanima razne programe. Dana 14. studenog pokrenut je tečaj učenja pletenja. Ženski pjevački zbor vrlo je aktivan, svake zime pripremaju se s pučkim običajima koje prikazuju mladim naraštajima: 24. studenog prikazat pripremanje zimmice od zelja, tj. kako se ukiseli zelje; 30. studenog će pokazati izradbu adventskih vijenaca, koje će mjesni župnik 2. prosinca posvetiti; a 21. prosinca će se prirediti Seoski Božić.

MLINARCI – Hrvatska manjinska samouprava u suradnji s osnovnom školom priprema se predstaviti mještanima kulturni program. Tradicionalna priredba pod naslovom „Tko što zna” bit će 30. studenog, na njoj će nastupiti „vrtičaši”, osnovnoškolci i ženski pjevački zbor koji aktivno proba pod vodstvom učiteljice Katice Rodek.

PETRIBA, IVANOVEC – Petripčanke su ljeti odlučile da će osnovati pjevački zbor i otada redovito se sastaju, uče hrvatske pjesme, s kojima su nastupile na Danu naselja. S repertoarom hrvatskih pjesama 4. studenog nastupile su na smotri pučkih pjesama u prijateljskom naselju Ivanovcu.

Kljetu deseta obljetnica postojanja

Hrvatska „elitna“ grupa u sambotelskoj čuvarnici Mesevár

Još pametim oštru prepirku roditeljev ter tadašnje peljačice sambotelske čuvarnice Mesevár sa zastupnici sambotelske Hrvatske manjinske samouprave ki su htili da se u toj zgradi gane s djelovanjem hrvatska dičja grupa. Gdo zna iz kojega razloga je suprot toga sabirala potpise, i protestirala tadašnja peljajuća linija ove ustanove, i kakovu pogibel je vidila u hrvatskogovoreći mališani, ali činjenica je da dugo su se nadležni borili za to da ovoj maloj grupici od kih 25-30 dice, konačno se dodiljuje hrvatski odgoj. Tomu će kljetu dojtí deseti jubilej. Odonda se ovde tiho djela, mogli bi reći i nevidljivo, ali ako ova grupa ne bi bila dobila zeleno svitlo, nikako ne bi mogli danas govoriti o hrvatskoj nastavi u sambotelskoj Osnovnoj školi Mihály Vácia. O početni koraki i sadašnjosti ovako govori hrvatska odgojiteljica Helena Gerenčer-Devai:

Helena Gerenčer-Devai, peljačica hrvatske grupe

Prije deset ljet roditelji su željili da krene jedna hrvatska grupa ovde u Sambotelu jer sam prije toga jur ljetodan, pomoću mjesne Hrvatske manjinske samouprave, svake subote ovde držala zanimanja za dicitu na hrvatskom jeziku. Jako teško je krenula ova grupa, dobili smo pomoć jedino od Richarda Pezenhof-

to je svenek iznenadjenje za naše hrvatske domaćine. Ako bi krenuo kakov jezični tečaj za roditelje, mi bi se sigurno i na to javili – veli mlada sambotelska mati. Ako samo 25 dice brojimo za svako ljetu, i onda to zlamenuje da je odvud vanzašlo u minuli ljeti blizu sto dice. Suprot toga, kako je rekla peljačica, svako ljetu čim već dice kanu simo upisati, još već nek koliko znaju gorizeti „u ovu hrvatsku elitnu grupu“. I zašto nazivaju roditelji elitnom ovu grupu? Oni su jako zadovoljni s ovom hrvatskom grupom, a vraćaju se meni dica i onda kad već projdu u školu jer tako su rado hodila simo – kaže odgojiteljica i nastavlja: U Hrvatskom glasniku sam čitala nedavno da u Vácievu školu je samo jedno dite upisano na hrvatski jezik. Osam dice je zbogomdalo vrtiću krajem ljeta i u većini su ih roditelji odlučili upisati u Osnovnu školu Jánosa Bólyaia. To je jako dobra ter kvaliteta škola, sada unaprijed ti mogu kazati, pošto je mišovita grupa, koju dicitu znam da će otići u Bólyaievu školu. Tražila sam i prosila da tamo bude hrvatska nastava jer Vácieva škola je jako daleko, i ova hrvatska grupa bi dobila veću pažnju u Bólyaievoj školi, a pokidob je ova i škola za Visoku školu Dánie-la Berzsenyia, automatično bi mogli ići simo studenti na praksu. Ne morem nikogar siliti da odnese svoje dite u Vácievu školu kad oni ga kanu upisati u drugu ustanovu. Da budemo kod konkretnih brojev, od septembra 11 mališana će se učiti iz ove grupe u Bólyai-voj školi. Pitam se ja, ne bi bilo bolje krenuti hrvatsku grupu u ovoj školi, za ku je veći interes i kamo masovno idu dica s hrvatskim znanjem iz vrtića?

Helena Gerenčer-Devai zatim nabraja što

su sve napravili u vlašćoj sobici za dičje zanimanje, s tetkicom Ibolyom Olah-Müller, rodome iz Petrovoga Sela. U vridnosti od 400 jezero forintov, tu su pinezi dobiveni na naticanju, Hrvatska manjinska samouprava svako ljetu sa već od sto jezero forintov podupira ovu grupu, i jako čuda pomažu i sami roditelji. Nove fironge, tepihe, bezbroj igračkov vidimo u ugodnoj sobi, kamo svaki dan rado dojdú dica. U Austriji je posjećen Hrvatski park, bili su mališani u Koljnofu i na povratni pohod su pozvali tamošnju dicitu. S četarskom spodobnom ustanovom Sambotelci njeguju već ljet takaj dobre kontakte. No sve to ne ide prez dobre volje, peršonskih žrtvovanj, iz česa dost imamo i u ovom gradu, u dotičnoj ustanovi: Materijale iz hrvatskoga jezika imam, što sam kupila iz svojega novca. I hrvatske knjige što sam kupila iz svojega novca. Sintetizator smo si kupili iz pinez dobivenih na naticanju, kot i dičju hrvatsku nošnju, tambure. Ako ja ne bi stavila svoj novac, onda ne bi mogla raditi. Tiho djelamo mi ovde, kad željimo da hrvatski jezik i naši običaji ostanu med ovimi stijenami, no ima takovih ljudi na ovom polju ki bi već-što mogli napraviti za ovu grupu nek ja sama. Mislim da je moje zdravlje jur prošlo na to da sam jako polag hrvatstva, polag toga da ova hrvatska grupa ostane. Većputi ćutim da sam već umorna... – na ovo stugivanje mlade odgojiteljice što bi nek mogao človik odgovoriti? Nisu mi došle napamet odredjene riči za batrenje. „Tvrđjava povidajke“ i u njoj grupa s hrvatskim odgojem približuje se desetoj obljetnici, a čini mi se, još vik se nij našla u toj sudbini ku bi zavrídila.

-Tiho-

Ova predškolska grupa nastupa na svaki svečani prilika sambotelske Hrvatske manjinske samouprave, tako na božićnom programu, u okviru Narodnosnoga dana u Etnoselu, znači, rezultati su poznati i u samom varošu i zato je sve već onih roditeljev ki su Ugri, ali volili bi da njeva dica se uču po hrvatski. Jedna med njimi je i učiteljica Andrea Tájmel. Vekša joj kćerka iz I. razreda i sad još najzad hodi na nastupe s ovom dičjom grupom. Drugo nje dite je još pohodnik ove čuvarnice. Blizu nas stanuje jedna hrvatska familija, njev sin je pohađjao ovu grupu, i oni su rekli kako su zadovoljni s djelovanjem odgojiteljice Helene Gerenčer-Devai. Nam se je i to vidilo da se dica uču po hrvatski, kad smo gustokrat na Jadranskom morju, i kad se naša dica začmu pominati, jačiti po hrvatski,

Sakupljanjem papira za zaštitu okoliša

Učenice 8. razreda raspoređuju papir

U serdahelskoj Osnovnoj školi „Katarina Zrinski” velika se pozornost posvećuje zaštiti okoliša. Učiteljica biologije i zemljopisa Monika Balažin na nastavnim satima i prilikom druženja s učenicima često govori o važnosti ekologije. Kako bi osjećali to u praksi, uvijek istaknuto mjesto zauzima selektivno sakupljanje otpada i njegova uporaba (recikliranje). Papir kojim se svakodnevno susreću učenici i u školi, također je otpad koji se može oporabiti, stoga je objavljeno natjecanje za sve razrede u sakupljanju papira.

Učenici su se imali mjesec dana kako bi sakupili što više papira. Po ulicama su prolazili s tačkama, išli od kuće do kuće i prosili papir. Nekima su roditelji nabavili

kartone od nekih tvrtki. Djeca su s uzbuđenjem tražila još više i više izvora, kako bi njihov razred bio pobjednik, jer nagrada je bila golema torta onom razredu u nižim i višim razredima koji će najviše sakupiti. Druga nagrada bila je, naravno, novac koji je dobiven za papir od poduzeća za otkup otpada. Učenici cijele škole sakupili su 20.080 kg papira, četiri puta više nego prije dvije godine. Za tu količinu dobili su 81.476 forinti. U nižim razredima najmarljiviji su bili najveći, učenici 4. razreda, sakupili su 1507,5 kg papira, a među višim razredima također najstariji, sa 6367,5 kg. Tako su njima pripale zavrijeđene torte i najviše novaca u razrednu kasicu. *beta*

Mirjana Balog

Barbara Gostom

Danijela Wellner

Tri Undanke iz 4. razreda su moljale, crtale i Hrvatskomu glasniku uz božićne čestitke.
Sliva: Mirjana Balog, Barbara Gostom i Danijela Wellner

Izradila: Dijana Kovачić
iz Fičehaza

Nagradjeno partnerstvo Osnovne škole Mjenovo–Unda

Europski pečat za inovativne jezične projekte 2007

Osnovna škola Mjenovo djela jur 17 ljet dugo sa susjedskom ugarskom školom iz Unde na projektu Wir sind Nachbarn / Mi smo susjedi / Mi szomszédok vagyunk. Temelj ovoga projekta je bio skupni razgovorni jezik gradišćanskohrvatski. U toku vremena su postali i drugi jezici važni. U ugarskoj školi, uz ugarski i hrvatski, podučava se i nimški jezik, a u mjenovskoj osnovnoj školi, uz nimški i hrvatski, podučava se i ugarski jezik. Pri ovom projektu se na različan način prakticiramo većjezičnost, s jedne strane se intenzivno bavimo lokalnom jezičnom i kulturnom situacijom, a s druge strane se redovito organiziraju susreti ovih dvih škol. Tim pedagoginje ovih škol pripravljavaju, organiziraju ove sastanke. Različne metode i aktivnosti motiviraju školarice/školare na učenje jezika. Većjezični učni materijal, igre i jačke dinamiziraju proces učenja jezika i omogućuju razgovor u realnoj situaciji. Od 2000. do 2003. ljeta se je ovaj projekt proširio na Comeniusov projekt pri kom je sudjelovalo pet dvojezičnih škol iz trih zemalji. Projekt su svenek podupirali velikim angažmanom roditelji, općina i različna društva.

Mjenovska osnovna škola je ljetos odlikovana u okviru „Europski pečat – naticanja” na temu „Jezici povezuju – Puti k živoj većjezičnosti” s „Europskim pečatom za inovativne jezične projekte 2007”. Ministrica Klaudija Schmied je predala 13. novembra u bečkom Ministarstvu kulture nagradu **Europski pečat za inovativne jezične projekte 2007** direktorici osnovne škole u Mjenovu, Elizabeti Seifried i timu učiteljic, med njimi i bivšoj direktorici undanske osnovne škole Mariji Fülöp-Huljev.

Elizabeta Seifried

Pomozite i vi

Kaniška Hrvatska manjinska samouprava svake godine pred Božić organizira **sakupljanje** za socijalno ugroženu djecu. Ove godine želi **odjećom i igračkama** obradovati djecu u sirotištu. Ako imate i Vi suvišnu odjeću ili igračke za djecu, obratite se Mariji Vargović, predsjednici Hrvatske manjinske samouprave, na telefonu **06 30 355 30 75**.

Tribina Hrvatskoga glasnika u Serdahelu

PEČUH – KUD Baranja, na poziv koreografa Andrije Ivančana, koji je nazočio svečanom programu u povodu 40. obljetnice utemeljenja „Baranje” održanom 26. i 27. listopada u pečuškome Trećem kazalištu, dobio je poziv na cjelovečernji nastup u Zagreb u ožujku 2008. godine.

BUDIMPEŠTA – U ponedjeljak, 5. studenoga 2007, u organizaciji predstavništva Hrvatske turističke zajednice u Mađarskoj, u budimpeštanskom Hotelu Korona održana je poslovna radionica radi daljnje promidžbe hrvatskog turizma. Odaziv iz Hrvatske bio je jako dobar; odazvalo se 10 hotelijera i 32 agencije, a iz Mađarske sudjelovalo je više od 30 sudionika. Hrvatska je i dalje u Mađarskoj najtraženije inozemno odredište kada su posrijedi ljetovanja i dulji boravci u inozemstvu. Također medijska zastupljenost Hrvatske u mađarskim medijima znatno je porasla zahvaljujući gotovo svakodnevnim, udarnim terminima na mađarskoj javnoj televiziji i u ostalim medijima oglašavanja.

SEGEDIN – Klub nacionalnih manjina u Segedinu tijekom studenoga nudi niz sadržaja. Zainteresirane čekaju jezični tečajevi, ali i tečaj kuhanja jela nacionalnih manjina dok je za najmlađe svake subote plesačnica. U četvrtak, 15. studenoga, održao se festival Glas Balkana, a 17. ovoga mjeseca se priređuje VII. Malonogometni turnir, dok je 18. prosinac u sklopu Dana manjina na redu bila gastronomska prezentacija i fotoizložba „Nacionalne manjine na fotografijama”.

BUDIMPEŠTA – U crkvi Svetog Mihovila u Vackoj ulici održala se sveta misa na hrvatskom jeziku 18. studenoga koju je predvodio velečasni Árpád Horváth.

KISEG – Svete mise na hrvatskom jeziku u tom se gradu održavaju redovito. Misno slavlje na hrvatskom jeziku je održano i 18. studenoga, s početkom u 17 sati.

ŠELJIN – Kako je Hrvatski glasnik obavijestio predsjednik Hrvatske samouprave grada Šeljina, veze između gradova Šeljina i Grubišnog Polja više su nego učestale. Pogotovo dobre veze s gradom Grubišnim Poljem ostvaruje šeljinska Hrvatska manjinska samouprava. Tako su 5. i 6. listopada u Šeljinu, Starinu i Viljanu boravili članovi Ribolovnog društva iz Grubišnog Polja i ljubitelji pecanja koji su se dva dana družili sa svojim prijateljima u Mađarskoj i pri tome uživali u ljepotama rijeke Drave.

Promatraju najnoviji Glasnikov broj

Joža Mihović iznosi svoje mišljenje o tjedniku

U okviru jesenskih književnih dana u Serdahelu, 26. listopada održana je tribina našega tjednika, kako bi se redakcija približila čitateljskoj publici, da ih upozna sa sustavom objavljivanja novina te da se raspravlja o željama čitatelja.

Branka Pavić-Blažetin, glavna i odgovorna urednica Hrvatskoga glasnika, ukratko je predstavila povijest tjednika, tijekom izlaženja novina od pisanja članaka preko tiska do dolaženja u ruke čitatelja. Potaknula je i probleme uređivanja, koji većinom proizlaze iz skromnih materijalnih mogućnosti, maloga broja novinara i nedostatka grafičkog urednika.

Razvila se rasprava o ulozi tjednika u očuvanju nacionalne svijesti i hrvatskoga jezika, te o važnosti informiranja.

Na forumu su bili nazočni većinom pedagozi, stoga se govorilo i o rabljenju novina u nastavi, o suradivanju s djecom. Molili su nastavnike da bodre djecu na pisanje, da pošalju svoje radove, omiljene crteže, fotografije, jer se samo tako može razviti svijest važnosti hrvatskoga tiska.

Neki su čitatelji molili da se vrati program Hrvatske televizije i da se objavljuju napisi za djecu o praznicima, običajima i križaljke.

Na tribini je nazočio i Josip Mihović, odgovorni urednik dnevnoga lista „Zalai Hírlap”, koji je vjerni čitatelj Hrvatskoga glasnika, on novine gleda i stručno i kao čitatelj. Prema njemu Hrvatski glasnik profesionalni je list i vidi se da djelatnici znaju svoju struku, naravno, ne smije se zaboraviti da list izlazi tjedno. Dnevni list više se usredotočuje na dnevne vijesti, a

tjednik ima drukčije namjere, razraditi i analizirati razna pitanja, objaviti sadržajnije napise. Naravno, to ne znači da kraće vijesti ne treba imati i sve se to može naći u Glasniku.

Budući da je Hrvatski glasnik jedini redoviti list na hrvatskome jeziku u Mađarskoj – reče g. Mihović – ima i drukčije značajke. Vrlo me raduje da je Zalska županija na visokoj razini zastupljena, što se tiče sadržajnosti i prostora, jer znamo da nekada nije bilo tako.

Za mene Hrvatski glasnik ima važne informacije, ne prolazi tjedan da ga ne prolistam, a kadšto i nađem takve napise kojima i naš list mora da se bavi, pojavljuju se napisi koji me inspiriraju u radu. Možda malo više moglo bi se pisati o gospodarstvu i športu, ali to je jasno da tjednik Hrvata u Mađarskoj najviše se mora baviti hrvatskim jezikom, kulturom, tradicijama i običajima – kazao je kolega novinar.

Susret s čitateljima otvorio je još jedan kanal komunikacije s kojim se čitateljstvo i osjećajno moglo približiti tjedniku, listu Hrvata u Mađarskoj, koji bi htio još više udovoljiti hrvatskim čitateljima.

Beta

**ČITAJTE I
ŠIRITE
HRVATSKI
GLASNIK!**

„Trenk“ u Salanti

Osobna karta ili posjetnica:

Hrvatska kulturna udruga Trenk u Novoj Gradiški u Slavoniji, utemeljena je 1994. godine. Broji oko 45 članova različitih životnih dobi. Rad se odvija u četiri sekcije: tamburaškoj, folklornoj, pjevačkoj i dramskoj. Društvo je dosada imalo mnogo nastupa u Hrvatskoj i inozemstvu: Italiji, Njemačkoj, Mađarskoj, Bosni i Hercegovini. Prosječno, godišnje nastupe 15-20 puta.

U subotu (17. studenoga) u Salantu su stigli dugo očekivani gosti iz Nove Gradiške u Hrvatskoj, folklorni sastav Trenk, s kojima je predsjednik mjesne Hrvatske samouprave Mišo Štandovar, na poticaj poznatoga kulturnog djelatnika i izvrasnog svirača Antuša Vizina, koji je bi inače gost s Androm Vegom u Novoj Gradiški na smotri tradicijskih puhačkih glazbala, uspio stupiti u vezu, i lijepo ih ugostiti.

Verica Vuković, predsjednica KUD-a Trenk, nam je rekla: – Osnovali smo se upravo da sačuvamo tradiciju našega kraja, posebice Slavonije gdje živimo, a još uže novogradiškoga kraja jer dolazimo iz Nove Gradiške. Želimo sačuvati tradiciju, običaje, ljepotu slavonske narodne nošnje jer je slavonska narodna nošnja jako bogata, a i ples.

„Slavonija ravna“ doista je bila bogata, a i samo selo, zato našu nošnju krasi pravi zlatni dukati. Djevojka kad se prije udavala, njezina uvjetno rečena vrijednost gledala se koliko ona dukata unosi u obitelj. Inače, ručni rad vrlo je cijenjen te je naša nošnja ručno izrađena. To je jedna velika vrijednost. Sve što vidite na nama, sve je rukom rađeno, nema industrije.

U mladom čovjeku današnjeg vremena može li se roditi ljubav prema svojoj tradiciji?

– Polazim od članova našega KUD-a, on je više obiteljski. Iz jedne obitelji ide i otac, i majka, kći i sin, ta tradicija se prenosi s koljena na koljeno. U našem KUD-u su obitelji. Eto, to je odlika našega KUD-a.

U mjesnom domu kulture dobro je bilo

među gledateljima susresti Jelu, nekadašnju učenicu naše pečuške škole, ona je, naime, na natjecanjima u kazivanju stihova redovito osvajala prvo mjesto, ali i druge mještane, s kojima smo porazgovarali na hrvatskom jeziku. Kulturna udruga Trenk uspješno je dočarala jesenka sijela i zabave, komešanje kukuruza uz pjesmu, te se na slavonski način zaplesalo, vilo kolo, orila pjesma. Za časak cupkalo se na jednome mjestu, ili su izvođači, mladi i stari, kao drhtavice na jednome mjestu treperili, uz pratnju virtuoznih tamburaša. Žice na primaševoj bisernici vješto i fino su se prebirale, nikada ne znajući za predah i umor, uz brundanje kontrabasa, dok je na bas primu svirač majstorski, čas s jedne, čas s druge strane ih dodirnuo, izmameći fini zvuk... A noge su se vješto preplitale.

Žene i ljupke djevojke, dabome i starije žene, popunile su sav prostor na pozornici da si im uživao u hodanju u kolu, koji je sličio ponajviše paunovoj šetnji u prekrasnoj i živopisnoj narodnoj nošnji, možda na talasanje žitnog polja rodne slavonske ravnice, odnosno kada se skakalo uvis, kao da se zatražila kiša od višnjih, naime, ratar i njegove biljke ne mogu bez blagodatni neba, bez oborina...

I na stolu našla se pita, cugnula se rakija ili neki šiljer, zamirisala žuta "tunja", a klipovi kukuruza bili su puni žutih bisera. Zablislali su oko vrata snažnih mladih žena zlatni dukati kojima se mjerilo bogatstvo i ugled djevojaka i njezina doma, te njihov miraz.

Duro Franković

Poljski festival drame posvećen Gavranu

Sedmi festival suvremene drame, koji je od koncem listopada održan u poljskome gradu Zabrzama, organizatori su posvetili hrvatskomu književniku Miri Gavranu. Gavran je dobio tu čast jer je na lanjskom festivalu njegova predstava „Sve o ženama“, u izvedbi Teatra „Ludowy“ iz Krakova, nagrađena glavnom nagradom publike. U sklopu festivala bit će predstavljene dvije knjige Gavranovih drama objavljenih na poljskom jeziku. Cijeli će se ovaj tjedan koncertno izvoditi Gavranovi tekstovi: „Čehov je Tolstoju rekao zbogom“, „Muž moje žene“, „Kreontova Antigona“, „Shakespeare i Elizabeta“ i „Sve o ženama“. (Hina)

Objavljen Gavranov roman na bugarskom

Roman Mire Gavrana *Judita* objavljen je na bugarskom jeziku u prijevodu Ljudmile Mindove. Izdavač je znameniti *Fakel Express* iz Sofije. Ovaj roman je u proteklih šest godina doživio šest izdanja na hrvatskome, a preveden je na više od deset jezika. *Judita* je prvi roman iz *Biblijske trilogije* koju sačinjavaju još *Krstitelj* i *Poncije Pilat*. Prozna dramska djela Mire Gavrana dosad su prevedena na više od 30 jezika.

Nastupi Folklornog ansambla „Luč“ i HOŠIG-ova Plesnog društva „Tamburica“

u listopadu, studenom i prosincu

2. prosinca „Luč“ i „Tamburica“ imaju cjelovečernji nastup u Palači umjetnosti. „Luč“ će tom prilikom izvesti svoje poznate koreografije Gemme, zalske svadbene običaje, gradišćanski ples Jastuk, valpovačke plesove i bunjevačku svadbu. Predstaviti će publici i svoju novu koreografiju posvećenu Zoltánu Kodályu Agnus Dei, te na Kodályevu glazbu i na glazbu suvremenika izvesti koreografiju naziva Djevojački ples s Krete. Tu je i Carmina Burana te koreografija Samoća nastala na Vivaldievu glazbenu podlogu, te neizostavna Lucidum Intervallum.

8. prosinca „Luč“ ima nastup na večeri suvremenoga narodnog plesa, također u Palači umjetnosti.

10. prosinca „Luč“ nastupa u Kazalištu Ligeti na Božiću manjina.

16. prosinca „Luč“ nastupa u Nacionalnom kazalištu plesa u sklopu plesne

BAJA-SPLIT – Suradnja Filozofskog fakulteta u Splitu i Visoke škole Józsefa Eötvösa u Baji nedavno je obogaćena novim susretom, ovaj put u Splitu. Naime, profesori bajske visoke škole uzvratili su posjet Splićana Baji u veljači ove godine. Prema Ugovoru o međusobnoj suradnji oni su na Pedagoškoj akademiji u Splitu održali tri predavanja, profesor dr. János Majdán, rektor bajske visoke škole, održao je predavanje s naslovom „Uloga željeznice u modernizaciji Hrvatske”, Zoltan Medve Hrvatska proza u mađarskim prijevodima, a Živko Gorjanac „Obrazovanje Hrvata u Mađarskoj”. Za njihova boravka, domaćini su im organizirali upoznavanje s povijesnim i kulturnim znamenitostima Splita, Salone i Trogira, kao što su Splićani imali priliku upoznati Baju, Dušnok, Kalaču i Pečuh.

BAJA-VINKOVCI – Profesor Visoke škole u Baji, voditelj Hrvatskog odjela Katedre za strane i narodnosne jezike Živko Gorjanac 9. i 10. studenog ove godine sudjelovao je u Vinkovcima na znanstvenom skupu „Šokačka rič 5”, a tom je prigodom održao izlaganje s naslovom Neke svojstvenosti govora dušnočkih i bačinskih rackih Hrvata. Nakon pozdravnog govora predsjednika Zajednice kulturno-umjetničkih djelatnosti Vukovarsko-srijemske županije Andrije Matića, u Kongresnoj dvorani Hotela Slavonija održana je promocija Šokačke riči 4, Zbornika radova Znanstvenog skupa Slavonski dijalekt, (recenzentica prof.dr. sc. Ljiljana Kolenić i urednica doc.dr. sc. Anica Bilić). Popodne je održan znanstveni skup Slavonski dijalekt (prvi dio), a u večernjim satima upriličena i svečana dodjela nagrade Šokačke riči 5 dr. sc. Antunu Šojatu i Vlatku Jurkoviću. Nakon toga održan je i prigodni kulturni program „Štokavčići”.

SALANTA – U organizaciji salantskoga KUD-a Marica, u tamošnjem domu kulture 22. listopada priređena je Berbena večer. Priredba je okupila mnogobrojne „Maričine” članove i njihove prijatelje. Uz nastup svih skupina toga KUD-a i njihovih svirača tamburaša s učiteljem Joškom Kovačem, te uz nastup mjesnoga Ženskog pjevačkog zbora Berbenu večer svojim programom obogatili su i gosti: Ženski pjevački zbor Hrvatskoga kluba Augusta Šenoe iz Pečuha, Mješoviti pjevački zbor Hrvata iz Harkanja. Nakon nastupa domaćina i gostiju nastavljen je zabava i druženje na balu uza svirku martinačke „Podravke”.

KUD „Drava” utemeljen je proljetos. Odlučili smo se i u našem kraju okupiti ljude željne druženja oko njegovanja običaja i tradicije podravske Hrvata, kaže nam Margita Romolic-Esze, predsjednica lukoviške Hrvatske manjinske samouprave, i to uz Lenarda Trauma, umjetničkog voditelja i pokretačku snagu Društva. Lukoviščani i Lukoviščanke plešu i pjevaju, a uz starije, kada se pleše, plešu i učenici lukoviške osnovne škole, dok su na repertoaru izvorne podravske pjesme. Od rujna KUD „Drava” pojačan je članovima Pjevačkoga zbora „Vunenaš” iz Novoga Sela, te svi skupa čine jednu cjelinu. Suradnja je više nego uspješna, što pokazuju i njihovi nastupi. Do sada su imali više nastupa, više puta u Lukovišću, u Starinu, dva puta u Novom Selu, Potonji, Daranju, 13. listopada idu ponovno u Starin, imaju poziv i u Kapuš. Narodne nošnje izašle su iz podravskih škrinja. Članovi zbora nose uglavnom nošnju tete Mande Kovačević koja im ju je posudila. Ona je, nažalost, prošloga mjeseca umrla, pa se pregovara s njezinim sinom, a Društvo se nada kako će moći namaknuti sredstva i istu nošnju moći kupiti, te će ona biti dio njihova inventara. Budući da Društvo nema novaca za kupnju nošnje, članovi su se dogovorili kako

će svaki za sebe sam kupiti narodnu nošnju ako je nema kod kuće u svom ormaru. Brlobašćanke, Novoseljanke, Lukoviščanke vole i pjevaju podravske pjesme. Putovanja Društva i nastupe financiraju lukoviška, novoselska, potonjska i brlobaška mjesna samouprava. Probe su redovite, petkom u 18 sati u lukoviškom domu kulture, i to je, kako kaže Margita, zakon za članove Društva. Jako dobro se osjećaju zajedno, i to je bitno. Najvažnije je druženje i čuvanje materinske riječi, kulture i plesova.

Kako kaže predsjednica lukoviške Hrvatske samouprave Margita Romolic-Esze, planova za priredbe ima mnogo, ali za njihovo ostvarenje potrebna su i novčana sredstva. Iz državne potpore dobivene za djelatnost manjinskih samouprava, puno se toga ne može učiniti. Jako je teško na taj način organizirati rad. Zastupnici rade honorarno, a nalaze se i sponzori. Organiziraju se večeri druženja, susreti s umirovljenicima; i ove se godine planira takvo sredinom studenoga. Stari to jako čekaju. Radi se i na mladim sviračima i formiranju orkestra, ali to ide prilično teško jer mnogi ne stanuju u Lukovišću, doma su tek potkraj tjedna.

bpb

ČAVOLJ – Kako nas je obavijestio predsjednik Stipan Mandić, u organizaciji mjesne Hrvatske manjinske samouprave pokrenut je dječji tamburaški tečaj koji se održava svaki ponedjeljak od 14 i 30 u klupskim prostorijama, a polaznike podučava učitelj Stipan Krekić iz Gare. Nažalost, kako nam reče Stipan Mandić, nemaju dovoljno glazbala, koje im je dijelom osigurao učitelj Krekić, a pokušat će nabaviti nove tambure putem raznih natječaja. U subotu, 27. listopada, u organizaciji Hrvatske manjinske samouprave, u Gostionici „Tóparti” održana je hrvatska plesačnica, a okupljene je zabavljao TS „Bačka” iz Gare i harmonikaš Zoran Barić iz Santova.